

Vad var KIM?

Vi är nog ganska många som tror att vi står inför en hel del utmaningar i samhället. Sverige, och världen, förändras, och vi behöver hitta lösningar på de problem vi möter. I det sammanhanget så har det de senaste åren blivit allt fler som pratar om och söker olika typer av samarbete mellan ideella organisationer frivilliga arbete, och olika offentliga aktörer. Det var just den här frågan som låg bakom KIM – Kommunalt och Ideellt Medskapande.

I projektet försökte två ganska olika aktörer – Forum och SKL

– att hitta olika metoder och modeller som används på runt om i landet för att åstadkomma medskapande – dvs sätt att lösa samhällsutmaningar där inte en part själva kan förändra saker långsiktigt.

KIM-projektet besökte olika lokala och regionala lösningar ute i landet, där man redan arbetade med medskapande på olika sätt. Utifrån de besöken så beskrev projektet vad och hur man gjorde så att fler skulle kunna hitta metoder för sitt arbete.

KIM-projektet erbjöd regionala

och lokala aktörer stöd i att arrangera mötesplatser där fler kunde lära sig om medskapande, och hitta parter att samverka med. Tanken var att inspirera till gemensamt arbete, liksom att också använda nya dialogmetoder för att utveckla ett arbete där alla kunde vara med.

KIM-projektet riktade sig till såväl lokala som regionala och nationella aktörer—till alla som har något att bidra med. Offentliga eller aktörer inom civilsamhällets—alla var lika viktiga.

Samhällsutmaningar

KIM-projektet skulle fokusera hur vi kunde möta olika samhällsutmaningar. Vad menade vi med det? Här är några exempel :

Ökning av vräkningar och social utestängning - där offentliga och ideella aktörer gemensamt kan hitta långsiktiga lösningar

Utmaningar för landsbygd där avflyttning dränerar bygden – där samverkan mellan offentliga och ideella aktörer behövs för att skapa framtidsstro och tillväxt

Ökning av fattiga EU-migranter i våra städer – där offentliga och ideella aktörer behöver hitta partnerskap för att lösa situationen

Funktionshinder vägs in i samhället – där lösningen kräver samverkan mellan offentliga och ideella aktörer

Bostadsområden med ökande utanförskap – där offentliga och ideella aktörer gemensamt behövs för att vända utvecklingen

Ökning av turistströmmar som utsätter miljön och människorna för utmaningar - där offentliga och ideella aktörer gemensamt behövs för att hantera dem

Medskapande

I KIM-projektet var vi övertygade om att medskapande kring olika samhällsutmaningar kunde ge stora och ibland oväntade resultat!

Men vad är då medskapande? Det finns många tolkningar av begreppet, men för oss handlar det om en värdering och ett arbetssätt. Att se att människor i alla situationer har förmåga och möjlighet att påverkas och påverka olika situationer, och att om de är värderingsstyrda i det de gör så utgör det en viktig grund för förändring. Det handlar om aktiviteter och metoder, men också om språkbruk,

synsätt och uppträdande.

KIM-projektet strävade efter att hitta lokala modeller för samverkan som vi beskrev och dokumenterade. Därmed ville vi att den nationella kunskapen om hur medskapande sker och vilka villkor som stödjer det bli bättre.

Men vi var också övertygade om att beskrivna modeller kunde inspirera andra i deras sökande efter metoder att våga pröva medskapande.

KIM-projektet arbetar också med att bistå regionala aktörer som vill genomföra inspirationskonferenser.

Konferenserna har flera olika delar—att gemensamt sätta upp en målsättning, att använda lokal existerande kunskap som alla får dela, och att gemensamt göra en värdering kring vilka samhällsutmaningar man behöver lösa genom medskapande—allt detta är viktiga byggstenar.

Målsättningen är att bidra med ett arbetssätt, som gör att det finns en metod att komma framåt med. I fortsättningen ska man själv hitta lösningarna, utan nationellt stöd.

Dialogprocesser

När vi påbörjade Kimprojektet ville vi att parterna inte bara skulle prata utan även göra. Vi var också övertygade om att de redan hade så mycket kunskap att vi inte skulle behöva ta in andra experter som skulle berätta om hur man kan ta sig an samhällsutmaningar. Men vi trodde att man skulle behöva ställa nya frågor, skapa nya typer av möten och skapa en angelägenhet för att hitta lösningar tillsammans.

Vi hittade till Art of Hosting (AoH) som är ett sätt att närma sig komplexa frågor. Där man genom olika metoder

använder sig av den kollektiva visdomen och självorganisering i såväl stora som små grupper.

Det var viktigt för oss i Kimprojektet att de lokala parterna själva fick identifiera vilka frågor som berörde dem och som var angelägna för dem. Vi bistod med vår kunskap om de processer som AoH erbjuder, vi faciliterade möten, vi var med och vässade, vände och vred tills de där nya frågorna uppstod, och som sedan kunde användas på det lokala planet, för att rita nya kartor och finna nya vägar.

Art of Hosting består dels av ett flertal metoder, men är också ett förhållningssätt. Därför har det varit viktigt för oss att introducera det tänket för dem vi har samarbetat med, för att de ska kunna arbeta vidare på med dessa metoder även när inte KIM-projektet finns kvar.

Det finns flera olika metoder för att åstadkomma dialog, men Art of Hosting fungerade bra i det här sammanhanget.

Du hittar mer information om detta på <http://www.artofhosting.org/>

Design av befintlig kunskap

Det blev tydligt att vi behövde fokusera på metoder som stödjer lokalsamhället att själva sätta ord på vilka frågor som är aktuella och viktiga hos dem. För att få tillräckligt många parter att samlas fokuserade vi på det regionala planet. Parter från såväl det offentliga som det civila Samhället var inbjudna att delta under de 6-timmars workshoppar vi var med och designade.

Design av befintlig kunskap handlar om att skapa regionala mötesplatser och att överföra kunskap om hur man kan designa möten som tar fram befintlig kunskap. Designen av träffarna sker i nära samarbete med de regionala aktörerna och de får själva ta fram vilket tema som gäller.

Storytelling

Detta är en metod för kollektivt lärande. Metoden inleds med målinriktat lyssnande och

gemensamt lärande, samtidigt som berättaren får feedback. Vi har valt att låta samtliga historier berättas av båda parterna, dvs en person från den offentliga och en person från civilsamhället.

Steg två i metoden är en gemensam skördeinsats utifrån berättelsen där insikter, innovationer och aha-upplevelser synliggörs.

35:an

Det här är en värderingsmetod för grupper. Alla deltagare får välja en hjärtefråga var att skriva ner, som sedan värderas i fem omgångar av deltagarna. Efter dessa omgångar kan varje nedskriven fråga ha mellan 0 och 35 poäng beroende på hur angelägen den känns för deltagarna.

World café

Det här är en metod där den kollektiva kunskapen görs synlig i stora grupper med en mångfald av deltagare. Vid de regionala träffarna har delta-

garna fått sitta tillsammans i tre omgångar á ca 25 minuter och inventerat följande områden: vad är vi bra på, vad behöver vi mer av och hur kan vi gå vidare med att bygga nya typer av relationer utifrån den kunskap vi nu skapat?

Dokumentation

Det är viktigt att dokumentera det som sker under dagen för att synliggöra för deltagarna vad de kommit fram till. Att denna kunskap fanns redan i början av dagen, men kunde synliggöras med hjälp av nya frågor, nya sammanhang och nya typer av möten.

Det är också viktigt att arrangörerna tydligt berättar hur man kommer använda sig av dokumentationen och hur det som sker efter en sådan här dag kommer återkopplas till deltagarna.

Partnerskap och regioner

Vi visste när vi började projektet att vi var två ganska olika partners i det—men vi hade inte insett vilken stor fördel detta var!

Att vara flera parter—där både det offentliga och det civila samhället finns representerat—är en viktig förutsättning av flera skäl

Naturligtvis innebär partnerskapet att man kan dela på ansvar och dela på resurser. Men det är minst lika viktigt att man delar på ägarskapet kring det man gör, så att båda parter upplever att det hela

är deras projekt.

En annan viktig sak i sammanhanget är trovärdighet. Att som nationellt projekt tala om vikten av samverkan, delaktighet och medskapande, utan att själv leva så, fungerar inte!

När vi startade projektet trodde vi att det var den lokala arenan och den nationella nivån som var de viktigaste, men under vägen har det blivit allt tydligare att den regionala nivån är helt central i den här typen av processer. Grupper och organisationer

som vill ta sig an medskapande har ett stort behov av att bli inspirerade av exempel, och att mötas för att lära sig mer. Den nationella nivån är i det fallet allt för långt bort, och den lokala nivån blir för liten och inskränkt. Alla parter har därför behov av regionala mötesplatser, regionala konferenser och regionala kunskapsutbyten.

Så konkret partnerskap och fokus på den regionala nivån är mycket viktigt!

Kan man styra?

När man har fått förtroendet att leda ett projekt är det lätt att tro att man själv vet bäst. Och det gjorde vi - både som projektledare och i projektets styrgrupp. Särskilt när det gällde en stor fråga visade det sig att vi hade helt fel.

När vi började med KIM-projektet så ville vi tydliggöra tre områden - tre frågor - som skulle göra det lättare för människor att förstå och bli inspirerade om frågan. Så vi skrev noggrant upp att vi ville hitta och stödja aktörer som ville engagera sig någon av följande samhällsutmaningar:

1. Inkluderande samhälle
2. Välfärd i glesbygd
3. Förmåga att hantera otrygghet och kriser.

Vi fick lära oss den hårda vägen att den här typen av medskapande och samverkan bygger på människors engagemang, och att människor faktiskt kan sitt eget samhälle och sina utmaningar bäst själva. Man har både behov och kunskap att själva få formulera och tydliggöra vad utmaningen är och hur man vill jobba med den!

Vi fick också lära oss att verkligt medskapande inte anpassar sig till någon annans ramar eller stuprör. För att möta utmaningarna kan de ideella aktörerna gå helt utanför det offentliga givna ramarna. Medskapande arbete som fokuserar näringsliv och framtidsstro kan lika gärna involvera turism, idrott och studieförbund som kooperativ. Och en levande landsbygd kan involvera nätverk, kulturföreningar och handikapporganisationer.

Vårt jobb som nationella aktörer är att erbjuda metoder och stöd, men inte att styra och begränsa.

Rörlighet nödvändigt

När vi började vårt arbete var det en sak som vi hade undervärderat, och en annan övervärderat.

Vi hade insett att vårt arbete skulle innebära en del resor, men absolut inte hur mycket!

En framgångsfaktor i sådant här arbetet är personliga relationer, möten och dialog - och det gällde i lika hög grad för oss som stödjande

projekt. Ska man nå framgång i detta så måste man lägga mycket tid och resurser på att resa till lokala och regionala exempel. Det hade vi undervärderat.

Samtidigt hade vi övervärderat i hur hög grad vi skulle kunna samla folk på nationell nivå för att kunna sprida kunskaper och öka engagemanget. Människors tid och

ekonomiska ramar för sådant är mycket mer begränsat än vi trodde.

Det innebär inte att allt måste ske på lokalplanet - många är intresserade av att lära sig mer om den här typen av arbete, och höra hur andra har gjort - men de är inte beredda att lägga hela dagar och mycket pengar på det.

Skåne

Vi fick frågan om att berätta mer om Kimprojektet på Konferensen Gränslös samverkan i Malmö våren 2013. Väl på plats fick vi ytterligare frågor om vi kunde tänka oss vara med och planera för något mer regionalt arbete.

Under hösten tog planerna fart och vi träffade en arbetsgrupp i Skåne bestående av företrädare från Social ekonomi Skåne, Kommunförbundet Skåne och Region Skåne. Tillsammans bestämde de att de ville ha en regional träff där det civilsamhället och det offentliga tillsammans under en dag skulle få berätta om hur man arbetar idag, vilka samhällsutmaningar man ser och hur man vill gå vidare.

Det bestämdes att en sådan dag skulle hållas i mars 2014. Vi i projektet skissade fram förslag på en dag där vi med hjälp av olika dialogprocesser skulle kunna få fram ett material för parterna att arbeta vidare med. Vi kom tillsammans fram till att vi skulle använda oss av 35:an, Storytelling och World Café. De enda externt inbjudna var personer som skulle få berätta sin historia om hur de arbetat på det lokala planet med medskapande. Sammantaget dök ca 150 personer upp på denna dag och deltog med sin kunskap. Samarbetsparterna bestämde sig för att deras årliga regionala konferens i november 2014 skulle bli uppföljning på denna dag.

Parterna designade då den andra omgången själva, vilket visar på det kunskapöverförande som skett från KIM-projektet till den regionala nivån.

Sedan dess har arbetet i Skåne fortsatt med ytterligare konferenser och möten. Mer info hittar du här

<http://natverket.org/>

Västerbotten

På en konferens mötte vi några personer från Västerbotten, som frågade oss om att komma till Vilhelmina för att berätta mer.

Under våren 2014 besökte vi en ny samverkansplattform där—UtvecklingsArena Vilhelmina, där idrotts- och fritidsorganisationer börjat samverka för att hitta långsiktiga strukturer för att utveckla bygden.

Under hösten togs ett antal steg som involverade kommunen, region Västerbotten,

Coompanion, Hela Sverige ska leva m.fl. Och i januari 2015 genomfördes två konferenser under två dagar, som gemensamt bildade basen kring framtida medskapande, och företagsutveckling för Norrlands inland.

Även här bidrog vi med kunskaper om dialogprocesser och metoder, men den verkliga kunskapen om vad som kunde och borde göras satt de lokala och regionala deltagarna inne med. En del av önskemålen från konferensen

är att skapa en gemensam plattform med exempel, jobba med attityder, och att sätta igång.

Mer information hittar du på:

<https://utvecklingsarenavilhelmina.wordpress.com>

Framgångsfaktorer

Vi har haft möjlighet att titta närmare på, följa och stödja en rad olika modeller och lösningar för medskapande mellan ideella och offentliga aktörer under KIM-projektet.

En sak står därmed väldigt klart för oss – det finns inte en modell! Istället är det mångfalden av lösningar, anpassade efter de lokala och regionala utmaningarna som

är viktigast. Att hitta den metod och modell som funkar bäst för er lokalt är det viktigaste råd vi kan ge er!

Men det betyder inte att det inte finns saker att lära – för det gör det. Både när det gäller modeller och metoder, men också i att få inspiration av vad andra gör, och som därmed är möjligt.

Slutligen finns det ett antal

gemensamma faktorer som nämns nästan överallt, och som de flesta parter brukar vara överens om. Faktorer som verkar vara mycket väsentliga, eller kanske nödvändiga för att man ska kunna lyckas med medskapande—som lyckas över tid:

- Den här typen av arbete är beroende av personliga relationer och ständig dialog mellan de ideella och de offentliga aktörerna (både politik och tjänstemän). Att mötas ofta och att arbeta på förankring hos parterna är viktigt, liksom att inse att det hela kommer att ta tid! Det här är inte arbete som kan stressas fram.
- Bygg arbetet på det engagemang som kommer underifrån – försök inte styra det från nationell nivå! Medskapande behöver bäras av en initiativtagare – och det kan bara ske om det civila samhället tar den rollen. Medskapande sker också bara i jämlikhet – både ideella och offentliga måste se sig och agera på en jämlik arena för att arbetet ska fungera. Och det gäller både i starten, under arbetet

och i utvärderingsfasen. Tänk också på att alla parter måste känna att de får något ut av er samarbete. En klassisk utmaning är att man bygger allt på vad en part formulerar, men det blir inte hållbart, och dessutom brukar arbetet inte bli framgångsrikt då.

- Det är viktigt att kunna börja arbeta gemensamt och göra saker konkret – och det kräver anpassning och vilja från båda parter. Men det är helt centralt att det finns någon typ av offentlig finansiering för att detta konkreta arbete kan komma igång. Ett sådant medskapande arbete leder ofta vidare till fler

samarbeten.

- Delaktighet är viktigt, och centralt för att ni ska komma någonstans. Prata tidigt om hur ni gemensamt löser utmaningar, och hur ni fattar gemensamma beslut.
- Tänk på att olika parter har olika ansvar och uppdrag, och räkna med att saker ibland kan ta mer tid än vad du skulle önska.
- Flera av parterna vi samverkar med betonar att det är viktigt att använda det nationella stödet när man ska ta fram nya lösningar. Både för att det kan finnas kunskaper att bygga vidare på, och för att det är lättare att få med sig andra så.

Partnerskapsbörs

Idén med partnerskapsbörs har funnits i ca 20 år, och kommer ursprungligen från Holland. Metoden bygger på att man under 2 timmar genomför en lokal marknadsplats—en börs—där lokala organisationer, offentliga aktiviteter och privat näringsliv samlas och ingår avtal om att erbjuda varandra stöd i form av kunskap, aktiviteter och resurser.

En viktig grundtanke är att alla som anmäler sitt deltagande i förväg måste förmedla vad de är beredda att bidra med, och vad de skulle behöva hjälp med. Alla dessa önskningar och erbjudanden

samlas till en katalog där man kortfattat beskriver vem det är som erbjuder/behöver och vad det är konkret som önskas. Katalogen skickas ut till alla i förväg så att man hemma på sin kammare kan fundera igenom vilka man behöver prata mer med.

På börsen finns också tre stödfunktioner:

- Några mäklare, som stödjer deltagarna i

att hitta rätt

- Avtalsunderlag—papper som tydliggör vad man kommit överens om och under vilken tid.
- Avtalsstöd—personer som skriver in det man kommit överens om i ett avtal, som båda parter får med sig därifrån.

Tips från lokala projekt

- Jobba långsiktig och räkna med att det tar tid! Vi har mötts i 13 år—först varje vecka sedan varannan och nu 1 gång per månad.
- Kontinuitet är viktigt! Ni måste lära känna varandra och skapa trygghet genom regelbundna möten.
- Sådan samverkan måste ha en eldsjäl—och det ansvaret måste bäras av det civila samhället., eftersom det offentliga inte kan gå in i det med tillräcklig långsiktighet.
- Förankra med politiken—både sittande och opposition. Ni behöver täta relationer med de styrande.
- Formalisera arbetet—vi har ett förväntansdokument som vi uppdaterar regelbundet från alla parter. Detta dokument måste också förankras i organisationerna
- Kommunikation och information är viktigt och svårt. Vi kunde ganska snart räkna in arbetets vinster, men det är svårt att redovisa tillräckligt konkret. Och det är än svårare att nå fram med de kunskaper och budskap ni samlar på er!

Vill du veta mer?

Om du vill veta mer om KIM kan du till på hemsidorna för partnerorganisationerna SKL och Forum.

Du kan också kontakta Malin Svanberg på SKL
Malin.svanberg@skl.se

och Heidi Sandberg på Forum
Heidi.sandberg@socialforum.se

KIM

Kommunalt och Ideellt
Medskapande